

Nr 460

(Rubrik och datum kungöras från predikstolen.)

L a g

angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar;

given Stockholms slott den 20 juni 1918.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen, funnit gott i nåder förordna som följer:

1 §.

Till könssjukdomar räknas i denna lag syfilis (lues), enkelt veneriskt sår (ulcus molle, mjuk chancre) och dröppel (gonorrhea, gonorré), dock endast så länge dessa sjukdomar äro i smittsamt skede.

Könssjukdom skall anses vara i smittsamt skede, så länge symtom å smittsamhet förefinnas eller förnyat framträdande av sådana symtom är att befara.

2 §.

Närmaste befattningen med de åtgärder, som avse att förekomma könssjukdomarnas utbredning, handhaves under hälsovårdsmyndighetens inseende i stad, där stadsläkare finnes, av denne eller, om flera sådana äro antagna, av den främste ibland dem och å annan ort av förste provinsialläkaren i länet.

I stad, där stadsläkare finnes, må, då så prövas erforderligt, av staden uppdragas åt särskild läkare att i vederbörande stadsläkares ställe handhava ifrågavarande befattning. Sådan läkare utses av hälsovårdsnämnden, som jämväl utfärdar instruktion för honom och övar inseende över hans tjänsteverksamhet.

Läkare, som här avses, benämnas i denna lag sundhetsinspektör.

Med hälsovårdsmyndighet avses enligt denna lag i stad, där stadsläkare finnes, hälsovårdsnämnden och å annan ort Konungens befallningshavande i länet.

3 §.

Var och en, som är angripen av könssjukdom, är pliktig att underkasta sig erforderlig läkarbehandling samt att ställa sig till efterrättelse föreskrift, som av läkare meddelas angående sjukdomens behandling eller till förekommande av smittans spridning.

4 §.

Befarar någon sig vara angripen av könssjukdom, är han berättigad att utan avgift bliva i sådant avseende undersökt, om han inställer sig hos läkare, som i 5 § avses.

Den, som finnes behäftad med könssjukdom, men ej är i behov av sjukhusvård, äger ock rätt att av sådan läkare utan avgift erhålla behandling för sjukdomen, så framt det kan ske hos läkaren, ävensom att kostnadsfritt bekomma läkemedel och utensilier, som därvid föreskrivas.

Erfordras enligt denna lag intyg angående undersökningen eller behandlingen, skall sådant intyg av läkare, som i 5 § avses, utan avgift till vederbörande utlämnas.

Könssjuk, för vilken sjukhusvård finnes erforderlig, äger att utan avgift åtnjuta vård och underhåll å allmänt sjukhus i enlighet med vad därom finnes särskilt stadgat.

5 §.

Kostnadsfri undersökning och behandling, varom i 4 § sägs, verkställas av provinsialläkare, extra provinsialläkare, stadsläkare, köpingsläkare och municipalläkare.

I stad, där stadsläkare finnes, må, då så prövas lämpligt, av staden uppdragas åt

annan läkare att i stadsläkares ställe utföra ifrågavarande förrättning. Erfordras flera läkare för utförande av dylik förrättning, vare staden pliktig ombesörja, att läkare till nödigt antal, däribland så vitt lämpligen kan ske minst en kvinnlig, finnas för ändamålet tillgängliga. Då beslut fattats att för ändamålet anställa särskild läkare, utses sådan av hälsovårdsnämnden, som jämväl har att öva inseende över hans tjänsteverksamhet och härför meddela nödiga föreskrifter.

I stad, som har ett invånarantal av tjugutusen eller därutöver, skall tillfälle till sådan kostnadsfri undersökning och behandling, varom i 4 § sägs, beredas å nödigt antal polikliniker. Kostnaden för sådan poliklinik, med undantag av vad som enligt 6 § utgår av statsmedel, bestrides av staden. Mottagningarna å poliklinik skola anordnas med hänsyn till allmänhetens bekvämlighet och på sådant sätt, att besök å polikliniken icke röjer beskaflenheten av den sjukdom, för vilken vård sökes.

Från skyldighet att anordna poliklinik, som i tredje stycket sägs, äger Konungen på framställning av stad tills vidare medgiva befrielse.

Läkare, som i andra stycket avses, ävensom föreståndare för i tredje stycket omnämnd poliklinik skall, där så kan ske, hava erhållit särskild utbildning i fråga om könssjukdomar.

6 §.

Ersättning för förrättning, varom i 4 § sägs, däri inbegripen serologisk, bakteriologisk eller annan dylik undersökning, som av läkaren ansetts erforderlig, utgår enligt av Konungen fastställd taxa och bestrides, jämte kostnaden för föreskrivna läkemedel och utensilier, av statsmedel.

Föreskrifter om sättet och ordningen för ersättningens utbekommande meddelas av Konungen.

7 §.

Kan på sannolika skäl antagas, att könssjukdom vunnit utbredning bland befolkningen å sådan ort på landet, som är belägen på längre avstånd från vederbörande provinsial- eller extra provinsialläkares bostad, äger Konungens befallningshavande förordna nämnde läkare eller annan läkare, som därtill kan finnas villig, att besöka orten för att tillhandagå befolkningen med undersökning och behandling, varom i 4 § sägs.

För sådan resa utgår av statsmedel ersättning efter den klass i gällande resereglemente, som är för provinsialläkare bestämd; och gälle om ersättning för därvid utförd undersökning och behandling samt föreskrivna läkemedel och utensilier vad i 6 § sägs.

8 §.

Iakttagar läkare könssjukdom hos någon, vilken han undersöker eller behandlar, åligger det läkaren att upplysa den sjuke om sjukdomens art och smittfarlighet samt till honom överlämna föreskrift om vad han har att iakttaga angående sjukdomens behandling och till förekommande av smittans spridning. I sådan föreskrift skall särskilt erinras om gällande bestämmelser angående förbud för könssjuk att ingå äktenskap samt angående straff för gärning, som innebär fara för könssjukdoms spridning.

Från vad sålunda är stadgat skall dock undantag göras i det fall, att läkaren finner den sjukdes hälsotillstånd eller andra förhållanden oundgängligen kräva, att sjukdomens beskaflenhet tillsvidare icke för honom yppas, eller för den händelse den sjuke är barn under femton år. I sistnämnda fall har läkaren att i stället underätta barnets målsman eller annan, som har barnet i sin vård, om sjukdomens art och smittfarlighet, så ock om vad som bör iakttagas till förekommande av smittans spridning.

Formulär till föreskrift, som i denna paragraf omförmäles, fastställas av medicinalstyrelsen.

9 §.

Finnes läkare, som på sätt i 8 § sägs iakttagit fall av könssjukdom, att den sjuke underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrift, som enligt sagda paragraf meddelats, eller har den sjuke avbrutit behandling hos läkaren utan att för denne styrka, att behandlingen av annan läkare övertagits, är läkaren pliktig att därom hos sundhetsinspektören i orten göra skriftlig anmälan.

10 §.

Har läkare på sätt i 8 § sägs iakttagit fall av könssjukdom och blir det läkaren känt, att den sjuke, medan sjukdomen är i smittsamt skede, ämnar utan att söka Konungens tillstånd träda i äktenskap, åligger det läkaren att ofördröjligen hos sundhetsinspektören i orten göra skriftlig anmälan om förhållandet.

11 §.

Läkare, som på sätt i 8 § sägs iakttagit fall av könssjukdom, är pliktig att, där sjukdomen veterligen icke förut blivit av annan läkare iakttagen, av den sjuke söka utröna, av vem och under vilka omständigheter smittan blivit överförd. I fall, varom nu är sagt, har läkaren att senast inom nästa dags utgång till sundhetsinspektören i orten göra skriftlig anmälan, vari skall uppgivas dels sjukdomsbenämningen samt den sjukes kön, ålder och boningsort, varemot den sjukes namn ej må utsättas, dels ock vad i avseende å smittans överförande kunnat utrönas, med utsättande, där någon angivits såsom smittkälla, av dennes namn och bostad.

Formulär till anmälan enligt denna paragraf fastställas av medicinalstyrelsen.

12 §.

Bliver någon av allmän åklagare ställd under åtal för brott, som omförmäles i 14 kap. 21 §, 15 kap. 12, 13, 14 eller 15 §, 18 kap. 7, 8, 9 eller 10 § strafflagen, eller för gärning, varom i 18 kap. 13 § 1 mom. samma lag sägs och som innebär uppförran eller inbjudan till otukt, åligger det åklagaren att, så snart stämning delgivits den tilltalade eller denne blivit för brottet häktad, göra skriftlig anmälan därom i förra fallet till sundhetsinspektören i orten och i det senare till den vid häktet anställde eller anlidade läkaren.

Anhängiggöres sådan talan av enskild part, åligger det domstolen att omedelbart efter målets första handläggning därom underrätta sundhetsinspektören i orten eller, därest den tilltalade därvid förklarats häktad, den vid häktet anställde eller anlidade läkaren.

13 §.

Finnes till sundhetsinspektören inkommen anmälan, som i 9, 11 eller 12 § omförmäles, avse person, som vistas inom annat hälsovårdsdistrikt, varde den överlämnad till sundhetsinspektören inom detta distrikt.

Avser sådan anmälan i tjänst varande krigsman av manskaps grad, skall den överlämnas till vederbörande militärläkare. Anmälan angående person, som är intagen i straff- eller tvångsarbetsanstalt eller häkte, varde överlämnad till anstaltens eller häktets läkare.

14 §.

Har till sundhetsinspektören inkommit anmälan enligt 12 § eller finnes uppgift om smittkälla, som lämnats i en enligt 11 § till honom inkommen anmälan, vara grundad på sannolika skäl, och skall ej enligt 13 § anmälan överlämnas till annan läkare, tillställe sundhetsinspektören den anmälde anmaning att inom utsatt kort tid till utrönande, huruvida han är behäftad med könssjukdom, låta sig av läkare

undersökas samt, såvitt undersökningen ej verkställas av sundhetsinspektören själv, därom hos denne förete intyg.

Närmare föreskrifter angående sättet för undersökningens verkställande utfärdas av medicinalstyrelsen, som jämväl har att fastställa formulär till intyg, som över dylik undersökning utfärdas.

15 §.

Har vid undersökning, som enligt 14 § verkställts, den anmälda funnits behäftad med könssjukdom, tillställe sundhetsinspektören den sjuke anmaning att inom utsatt kort tid för undergående av sjukbehandling inställa sig hos läkare samt, såvitt sjukbehandlingen ej verkställas av sundhetsinspektören själv, därom hos denne förete intyg.

Anses den sjuke icke kunna utan synnerlig fara för smittans spridning vårdas utom sjukhus, tillställe sundhetsinspektören honom anmaning att inom utsatt kort tid låta intaga sig till vård å allmänt sjukhus och till sundhetsinspektören insända intyg om intagandet.

16 §.

Har till sundhetsinspektör inkommit anmälan enligt 9 §, tillställe sundhetsinspektören den sjuke anmaning, som i 15 § sägs.

Föreligger från den sjukas sida uppenbar tredska, må dock ärendet omedelbart behandlas på sätt i 21 § angives.

17 §.

Inkommer till sundhetsinspektör anmälan, varom i 10 § sägs, åligger det sundhetsinspektören att ofördröjligen översända anmälan till pastor i den församling, där den anmälda är kyrkobokförd. Pastor har att, därest äktenskapsbetyg för den anmälda är eller varder utfärdat, genast översända anmälan till den myndighet, hos vilken hinder mot äktenskapet må anmälas.

18 §.

Där jämlikt 9, 10 eller 11 § skyldighet att hos sundhetsinspektör göra anmälan skulle åligga sundhetsinspektören själv, har sundhetsinspektören att förfara så, som hade anmälan till honom inkommit.

19 §.

Anmaning, varom i 14, 15 och 16 §§ sägs, skall meddelas skriftligt och innehålla erinran om den påföljd, som för underlåtenhet att ställa sig densamma till efterrättelse i 21 § angives.

Avser anmaningen barn under femton år, skall densamma givas åt barnets målsman eller annan, som har barnet i sin vård.

20 §.

Har könssjuk, som av sundhetsinspektör erhållit anmaning, varom i 14, 15 eller 16 § sägs, enligt inkommet intyg tagits under behandling av läkare, åligger det sundhetsinspektören att ofördröjligen meddela den behandlande läkaren skriftlig under rättelse om den givna anmaningen och anledningen till densamma.

21 §.

Underlåter någon att efterkomma av sundhetsinspektör meddelad anmaning, som i 14, 15 eller 16 § omförmäles, varde ärendet av sundhetsinspektören hänskjutet till hälsovårdsmyndigheten, som äger att förordna om läkarundersökning eller om könssjuk persons intagande å allmänt sjukhus.

Anses hälsovårdsmyndighetens beslut icke kunna utan synnerlig fara för smittans spridning avvaktas, må sundhetsinspektören meddela förordnande, varom i första stycket sägs. Sådant förordnande skall omedelbart underställas hälsovårdsmyndig-

hetens prövning. Förordnande lände emellertid till efterrättelse, intill dess annorlunda kan varda i vederbörlig ordning beslutat.

22 §.

För verkställande av förordnande, varom i 21 § sägs, äro sundhetsinspektör och hälsovårdsmyndighet berättigade att av polismyndighet och kronobetjäning erhålla erforderlig handräckning.

23 §.

Har till vederbörande militärläkare eller läkare vid straff- eller tvångsarbetsanstalt eller häkte inkommit anmälan om person, varom i 13 § andra stycket sägs, ankomme å nämnda läkare att föranstalta om undersökning till utrönande, huruvida den anmälda är behäftad med könssjukdom, och, om sådan sjukdom föreligger, om nödig sjukbehandling.

24 §.

Finnes person, mot vilken förfarande enligt denna lag pågår, hava flyttat till annat hälsovårdsdistrikt eller inträtt i eller upphört med tjänstgöring såsom krigsman eller intagits i eller frigivits från straff- eller tvångsarbetsanstalt eller häkte eller förflyttats från sådan anstalt eller häkte till annan dylik anstalt eller annat häkte, vare vederbörande sundhetsinspektör, militärläkare eller läkare vid anstalten eller häktet skyldig att om vad i ärendet förekommit meddela skriftlig underrättelse till den läkare, som enligt denna lag har att med ärendet taga vidare befattning.

25 §.

Vad hos hälsovårdsmyndighet eller sundhetsinspektör, militärläkare eller läkare vid straff- eller tvångsarbetsanstalt eller häkte eller å allmänt sjukhus eller poliklinik förekommit i ärende, som avses i denna lag, må ej av någon, som på grund av sin tjänstebefattning eller sitt uppdrag erhållit kunskap därom, yppas för obehöriga. Protokoll och handlingar i sådant ärende skola så förvaras, att de icke kunna av obehöriga åtkommas. I fall, då någon blivit ställd under åtal för brott, varom i 14 kap. 21 § strafflagen förmäles, äga domstolen och åklagaren att, på begäran, undfå besked, huru den föranstaltade läkarundersökningen utfallit.

Är på grund av anmälan, som enligt denna lag till sundhetsinspektören inkommit, skälig anledning antaga, att gärning, varom i 18 kap. 11 § strafflagen sägs, blivit övad, åligger det sundhetsinspektören att, utan hinder av vad i första stycket är sagt, om förhållandet göra anmälan till vederbörande åklagare.

26 §.

Mot hälsovårdsnämnds beslut i ärende, som avses i denna lag, må talan föras genom besvär hos Konungens befallningshavande inom tid, som eljest gäller för överklagande av hälsovårdsnämnds beslut.

I Konungens befallningshavandes beslut må ändring sökas genom besvär hos Konungen inom den tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Utan hinder av klagan lände beslut till efterrättelse intill dess annorlunda kan varda vederbörligen förordnat.

27 §.

Om de särskilda åtgärder, som till motarbetande av könssjukdomarnas utbredning kunna finnas erforderliga i fråga om krigsmän, förordnar Konungen.

Konungen förordnar ock om de åtgärder, som erfordras för att bland allmänheten sprida kunskap om könssjukdomarnas natur och smittfarlighet, om medel, som stå till buds för att hindra smittas överförande, och om skyldigheten för en var, som angripits av sådan sjukdom, att skyndsamt söka läkarvård.

28 §.

Åsidosätter ämbets- eller tjänsteman skyldighet, som enligt denna lag åligger honom, ansvare såsom för tjänstefel.

Underlåter vid hakte anlitad läkare, som ej är att till ämbets- eller tjänsteman hänföra, att iakttaga vad honom enligt 23 eller 24 § åligger eller överträder annan än ämbets- eller tjänsteman vad i 25 § första stycket stadgas, straffes med böter, högst femhundra kronor.

Försummar läkare att iakttaga vad honom enligt 8, 9, 10 eller 11 § åligger och är ej försummelsen att såsom tjänstefel enligt första stycket anse, böte högst tvåhundra kronor.

29 §.

Åtal för överträdelse, varom i 28 § sägs, anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare.

30 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

31 §.

Genom denna lag upphävas:

kungl. cirkuläret den 10 juni 1812 till samtliga landshövdingar angående åtgärder till förekommande av veneriska smittans spridande,

kungl. breven den 3 april 1839 och den 27 mars 1843 angående åtgärder till förekommande av veneriska smittans spridande genom från utrikes ort ankommande skeppsbesättningar,

kungl. kungörelsen den 3 december 1915 om anmälningsskyldighet i visst fall beträffande könssjukdom i smittsamt skede,

samt i övrigt alla av Kungl. Maj:t, Konungens befallningshavande eller annan myndighet utfärdade reglementen, påbud och föreskrifter, i vad desamma innefatta reglementering av prostitutionen eller eljest innehålla mot denna lag stridande bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919; dock att i stad, där inskrivning av lösaktiga kvinnor för läkarbesiktning ägt rum, sådan inskrivning skall upphöra från och med dagen efter den, då denna lag, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.
Stockholms slott den 20 juni 1918.

GUSTAF.

(L. S.)

(Civildepartementet.)

AXEL SCHOTTE.

